

Nová média a problém elitních publik

Jakub Macek

Sympóziium "Nástroje interpretace /novo/mediálního díla"
18.11.2009, Ústav hudební vědy, FF MU

David Gauntlett a Media Studies 2.0

- Diskuze probíhající v r. 1997 mezi mladými britskými teoretiky médií
- Principiální kritika mediálních studií, jejich teoretické a výzkumné logiky a způsobů, jimiž jsou vyučovány
- <http://www.theory.org.uk/mediastudies2.htm>

Gauntlett a kritika elitářství

- Mediální studia se nepřijatelně povyšují nad běžného příjemce mediálních obsahů.
- Mediální studia nepatřičně přeceňují pozici experta a expertní čtení textu.
- Mediální studia ignorují skutečnost, že sama publika jsou pod vlivem nových médií dostatečně kritickými čtenáři textů.

Gauntlett a kritika elitářství

Mediální studia jsou charakteristická

- tendencí fetišizovat ‚experty‘, jejichž čtení populární kultury jsou chápána jako významnější, než čtení ostatních členů publika (s čímž souvisí důvěra v rádobyexpertní kvázimetody, jako je semiotika)“
- a „vírou v to, že studenti by měli být učeni, jak ‚číst‘ média patřičně ‚kritickým‘ způsobem“.

Gauntlett a kritika elitářství

„Povýšenecké přesvědčení, že studenti by měli být učeni, jak ‚číst‘ média, je nahrazeno uznáním toho, že mediální publika jako taková jsou sama extrémně schopnými interprety mediálních obsahů, že jejich pohled je kritický a že rozumí současným mediálním technikám, a to do značné míry díky pozornosti, kterou tomu věnují sama populární média; [...].“

Zdroje Gauntlettovy kritiky:

- „demokratická“ otevřenost amerických kulturálních studií, reprezentovaných především Fiskeho přístupem k publiku jako svým způsobem svrchovanému garantu vlastního vztahu k textu
- kritika elitářství, směřující vůči teoretikům Franfurtské školy,
- inspiraci revolučně-rovnostářský diskurze charakterizující jeden z proudů debaty o nových médiích (a zejména o tzv. webu 2.0).

Nicméně...

Jde o záłudnou rétorickou past. Nikdo přece nechce být *zlým fetišistou a elitářem...*

Abychom z pasti utekli, je nutno položit otázky takříkajíc principiálního charakteru.

Otázky...

Proč je způsob, jímž „čteme“ média, jiný než ten, jímž média „čtou“ běžní příjemci?

A je to, že je „čteme“ jinak, skutečně důvodem pro to, abychom si sypali popel na hlavu?

Není právě tato jinakost – či, chcete-li, expertnost – jedním z definičních znaků naší oborové hry?

Netkví právě v té „povýšenosti“ jeden ze smyslů celého našeho snažení?

A není kategorické odmítnutí takové dvojakosti čtení rovno tomu, co oblíbená metafora označuje jako vylití dítěte i s vaničkou?

Možné odpovědi

- Anthony Giddens a jeho dvojí hermeneutika (double hermeneutics)
 - *New Rules of Social Method*
- Umberto Eco a jeho pojetí interpretace textu
 - *Meze interpretace*

Dvojí hermeneutika

Vědění, jež je podle Giddense formou reflexivity, je možno rozdělit na dva typy:

- ***každodenní vědění (everyday knowledge)*** – vědění prvního řádu (reflexivně odvozené z prožívané skutečnosti a žitou skutečnost ustavující), a
- ***expertní vědění (expert knowledge)*** – vědění druhého rádu (reflexivně odvozené z vědění každodenního a zpětně je proměňující).

Čtení textů publikem je *každodenním* čtením textu.

Čtení textů dle principů disciplíny je expertním čtením textu.

Každé z těchto čtení se podřizuje jiným pravidlům interpretace – za každým z těchto čtení je *jiná intence*.

Eco a interpretace textu

Každodenní interpretace textu se podřizuje ***hledání intence textu*** – čtenář hledá význam, který text nese, a činí tak z řady osobních, sociálně strukturovaných důvodů.

Intence expertního čtení

Expertní čtení se podřizuje jiné intenci, než čtení každodenní:

- Hledá důvod, proč a jak byl text zakódován.
- Zkoumá, jak a proč je text interpretován svými čtenáři.

Expertní čtení se tak podřizuje nikoli osobním motivacím, ale pravidlům formulovaným disciplínou – a jeho průběh je nutně jiný. Stejně jako výsledek.

Problém mezi-čtení

Čtenářské interpretační strategie nutně variují mezi oběma typy – a to tím spíše, že trénink k expertnímu čtení je do větší či menší míry vždy součástí jakéhokoli vzdělávání.

Rozlišení neznamená elitářství

Žádné z obou čtení není “lepší”; každé pouze směřuje k jiným cílům.

Expertní čtení bezpodmínečně závisí na existenci čtení každodenního.

Rezignace na specifická pravidla expertního čtení by znamenala rezignaci na existenci disciplíny jako takové.